

LA FEMOSA

ARTESA DE LLEIDA

CARNES TOLTES

NÚMERO 92

FEBRER 1988

PÒRTIC

Com que enguany som any de traspàs, aquest mes de Febrer serà un dia més llarg que els altres anys; sembla, en al ser una mica diferent, com si es disfressés per a celebrar el Carnaval que, com sabeu, s'escau cap allà a meitat del mes. No saltres també tenim la intenció de fer-ho i per això ens felicitem.

Entre nosaltres, el carnestoltes sembla fora del seu context. Sembla que el celebrar més per obligació que per devoció, i això és un pecat molt gros. Sembla que som gent d'ordre a més a més d'ordenats (volem dir endreçats); tot ha d'estar el seu punt i en punt. Tan meticulosos som (en algunes qüestions) que ens sembla absurd deixar res a la improvisació, encara que si parléssim en propietat, sempre estem improvisant; no ens acabem de decidir si és millor passar

de tot o de tothom i mantenir-nos fermes dins de la nostra impermeabilitat que ens salva de contaminar-nos o bé ho engegum tot a rodar i ens disfressem com els altres.

Som potser massa puritans per a disfressar-nos o és que ens agrada que ens vegin sempre immaculats i analterables, fidels als nostres principis tradicionals de salvaguardar la llei i l'ordre?. Encara hi pot haver algú, ingenu que preguntí: "Quina llei i quin ordre?" o bé: "Què és això de la llei i l'ordre?". Evidentment, és obvi de quina llei i de quin ordre parlem; ho sabem prou bé...

Ara ve el Carnestoltes (tants any que havia passat a l'exili) i tot i que s'anuncia amb bans i pregons la seva arribada, el poble no surt joiós a aclamar-lo com a sobirà de la gresca i el divertiment. Resulta

que el poble resta immutable i en canvi surten les Autoritats a rebles i són aquestes autoritat les que li organitzen balls i festasses...

A on és el poble?. Aquesta alegria espontània que brolla a qualsevol tombant de carrer? Què se n'ha fet d'aquella sana i esbojarrada alegria que feia engrescar els joves i rejuvenir els vells?. On són els súbdits del Carnestoltes?.

Sembla que tot es faci per decret; el Febrer, enguany té 29 dies, però no perquè ho hagi decidit ell... Avui les festes dels Carnestoltes no són espontànies, són organitzades ofi-

cialment (sense cap escrúpol) pels Ajuntaments: ningú no s'escapa del control. Tot ben pensat i calculat perquè la gent es diverteixi i s'esplai, però sense sortir del marc tolerable que imposen (sense dir-ho) els organitzadors.

Al Carnestoltes li han tret la careta, l'han vestit de frac i fins i tot li han promès un lloc al Parlament, i ja me'l teniu més contén que unes pasqües.

Fet i fet, si volem ser sincers, tots ens estem justificant d'alguna cosa, per això, si ho pensem bé, no caldrà que ens disfressem, perquè poc a molt ja hi anem.

LA FEMOSA
REVISTA D'OPINIÓ
I D'INFOMACIÓ
LOCAL

Segona Epoca Nº 92
 Febrer 1988

EDITA:

Grupació Cultural
 "La Femosa"
 Castell Nº 23
 Artesa de Lleida

DIPOSIT LEGAL:

L-264-1981

Els articles i opi-
 nions que apareixen
 a les planes de LA
 FEMOSA, reflecteixen
 únicament l'opinió
 de llurs signants.

AMB ELS SUPORT DE LA
 GENERALITAT DE CATA-
 LUNYA.

ÍNDIX

PORTIC	1
NOTES I NOTICIES	4
LES COBLES DEL CARNESTOLTES	6
CRITICA DE: La Recollida de la Brossa) per UNA NOIA DE 17 ANYS	9
A KURT VALHEIM... per Felip II	11
PRIMER JUDICI ECOLOGIC (Cercs o la "ba- dada" administrativa) per l'A.E.A.	13
"ALTERNATIVA ECOLOGISTA" (conclusions d'una reunió)	16
LA JOVENTUT: AQUEST VELL MITE per F.G.F.	18
CAVA O XAMPANY? per A. Costafreda	19
DE NEGRE per Felip II	21
PAGINES POETIQUES	22
FOLKLORE ARTESENC (Les cases i la gent). L'HUMOR a la pàgina	25 10

EL PERSONATGE DEL MES

JAUME SALVADOR I PEDROL (27 de febrer. Barcelona, 1649-1740). Botànic i farmacèutic. A Montpeller, es perfeccionà en ciències naturals. Tingué relació amb botànics de fama (Tournefort, Ray, Magnol, Coccone, etc.). Herboritzà per Occitània, pels Pirineus, Montseny i Montserrat. Company de Tournefort en part dels primers viatges d'exploració florística per terres hispàniques el 1681 i 1683. Augmentà l'herbari amb plantes rebudes de corresponsals amics, sobresortint els exemplars de Tournefort procedents del famós viatge realitzat a Orient per ordre de Lluís XIV.

NOTES I NOTÍCIES

LES APOLÒNIES

I
A Com ja fa uns quants anys, les noies d'Artesa, fan la seva festa. Enguany van triar, per a fer-la, el dissabte dia 30 de gener.

0 Pels de matí, les noies, van fer cap a la carretera per a parar els cotxes i demanar-los la voluntat per ajudar a sufragar la festa. Al migdia van fer una cercavila, amb el Grup de Grallers de

"La Femosa", trucant casa per casa oferint números de la seva toia.

01 A la nit, amb l'orquestra "Girasol" van fer un llarg i lluit sara de ball. La sala es va omplir de gent del poble i, sobretot, de forasters.

CONFERÈNCIE-COL·LOQUI

01 Com altres anys, l'Agrupació Cultural "La Femosa", ha organitzat una tanda de conferències-col·loqui amb el títol genèric de "divendres culturals". Aquests col·loquis es faran cada divendres a 2/4 de 10 de la nit. Durant aquestes conferències es fa una cremada de rom la qual es reparteix per a tots els assistents, creant així un caliu molt acollidor.

El divendres dia 12, va encetar aquestes conferències-col·loqui en Feliu Martín, picapedrer de la Floresta, que va parlar de l'art popular de les construccions de pedra seca, Una projecció de diapositives va il·lustrar amb força, la bellesa d'unes construccions de pedra seca del terme de la Floresta. Un cop repartit el rom es va encetar un animat col·loqui que va durar fins passada la mitja nit.

EL CARNESTOLTES

Don Ramon del Catifoll, que és el nom de sa magestat Carnestoltes d'Artesa, va arribar al nostre poble a la una tocada del migdia i acompanyat per la música dels Grallers de "La Femosa" u d'una colla de gent disfressada va fer una cercavila complerta acabant-la a la Plaça, on va llegir el seu manifest en forma de cobles.

A les 5 de la tarda, les persones disfressades van començar a concentrar-se al carrer de Sant Ramon, davant de les Escoles, on se'ls donava el número de participació al concurs de disfresses. Més tard van fer una curta disfilada perquè el Jurat que es trobava dispers, podés valorar i puntuar totes les disfresses.

Segons el veredicte del Jurar, que va fer-se public durant el sarau de ball de tarda, aquest concurs va ser guanyat per: Primer Premi: Mireia Bellmunt i Alegre. Segon: Maria Bellmunt i Drudis. Tercer: Neus i Joana Serra i Domènech. Premi Simpatia: "La Mort del Dolar" (grup de nens). Premi Acudit: Oscar Costa. Premi Especial: "Grup d'Arabs".

CARNAVAL A L'ESCOLA

El dilluns dia 15, van sortir tota la canalla de les Escoles, disfressats, posant d'aquesta manera una nota de color i d'alegria pels carrers del poble. Cada curs anava disfressat de: PARVULS: de Marietes. Primer i Segon: de Bruixes. Tercer i Quart: de Papallones. Cinqué: de Cuiners (Culleres, peroles...). Sesé: de Correus (bustia, cartes, paquets...). Seté: de Circulació (guardies urbans, semàfors, senyals de tràfic...). Vuité: de Sanitat (metges, infermeres, ferits, embarassades, camillers...).

LES COBLÉS DEL CARNESTOLTES

Com ja havíem fet en aquest anys darrers, hem gastat tota la nostra influència per a poder aconseguir les cobles que sa Majestat Carnestoltes (Dons Ramon del Catifoll) va llegir publicament després de la seva arribada al nostre poble.

Val a dir que les publiquem tal com ens les han fet arribar; conservem el llenguatge dialectal i d'allò més vulgar del parlar d'Artesa.

Don Ramon del Catifoll,
Exelce rei de la gresca,
ha vingut per presidir
i honorar aquesta festat

Gran gatzara aixecarem
de disbauxa i alègria
i ballar com a cabrits
sigui nit o sigui dia.

sense normes ni censures
ni vergonya, ni rubors
que no us pugin els colors
som al Regne del Cares Dures.

I prego al senyor Batlle
(gran cap gros del Consitori)
que no dicti prohibicions
que premi les diversions.

A tots els aquí reunits
que en franca convivència
volem cel.lebrar els excessos
propis d'aquests mesos.

En que el savi és un boig,
l'assenyat un poca-solta,
els capellans grans pecadors
i n'és el REI EL CARNESTOLTES.

Apa doncs, no esperem més
i seguim costum tan noble
de cel.lebrar el CARNAVAL
any per any en aquest poble
una festa on tot s'hi val.

oooooooooooo

Gentils, homes i dones,
vells de totes les edats,
canalla de totes mides
ara que esteu aturats

Pareu ben bé les orelles,
restringiu-vos fins l'alé,

lo que avui aquí sentireu
durarà fins l'any que ve.

Dropos que mai vostra esquena
ha fet ajupir el treballar
us veiem tots, a l'estiu,
a la petanca jugar.

Afició de temporada
que tenen uns quans sabocs
d'una ciutat molt llunyana
on besen els culs als boc.

Afició tan esportives
com les dels caçadors
que quan no troben perdus
li foten "tiros" al gos.

Com figuren ja de poc
la nova classe social
no vegeu com presumeixen
menjant faisà per Nadal.

D'èlite tan reputada
no tothom se'n pot tornar
sense tenir qualitats
que t'avalin per entrar.

Fatxenda i un xic tronera
personalitat, molt poc,
un xic savi de taverna
mentider per equivoc.

Pel junt quan més calor fa
se'n va convocar eleccions
amb quatre candidatures
per ocupar nou escons.

Sorpresa de molt mal creure
decepcions sense estranyar,
operacions aritmètiques
els resultat van semblar.

L'una per dos multiplica,
l'altra per dos divideix
de tres, l'altra, un ni resta.
L'altra va i desapareix.

Nostre estimat senyor metge
per la salut va vetllant:
Artesa estarà més sana
mentre vagi receptant.

Medicaments a tot hora
xeringa i vacunació,
i si us convé també pot fer
per "raigs" una exploració.

Amb tanta químico-teràpia
la panxa ens espatllarà;

menjarem bledès buscanes
i malves per evacuar.

I si ens va apujant la iguala
ja no podem més passar,
potser sí que la mangala
li haurem de fer tastar.

Quin aire de complaença
es respira en aquell lloc
veient el bé que s'avenen
a l'ofici els dos rectors.

Quin defici per complaure's,
quina harmonia més gran:
els parroquians van a missa
com no hi havien anat mai.

I si no fos pels que brament
en lo que anomenen "cor",
anar a missa els diumenges
ens ompliria de goig.

L'aigua que surt per l'aiseta
Déu-ni-dó, quin gust que té;
tota plena de microbis
aviat rajará un femer.

Que hi ha dintre del dipòsit
que tanta maror sol fer?
Que s'hi tiri el Consistori
amb l'Alcalde davanter.

Quan sortiran, si belluguen
l'aigua, quedarà provat
que tothom en torni a beure
com si fos de la Font del Gat.

L'Alcalde dirà llavors
no compreu l'aigua amb ampolles,
val més que aquests diners
us els gasteu amb senyores.

El futbol té qualitat
per la gent d'esport fatal,
si no fos per les baralles
que fan perdre la moral.

Putades i cops de punys
tots ben sovint presenciem,
ranecs i males paraules
i, a l'àrbitre, arremetem.

Pobres aures que escolten
els disbatats que després
vomitaran certes boques
com a covis fematers.

pel matí a fer de beates
criticant al personal;
al futbol giren la truita
cagant-se amb lo santoral.

Si la sentència divina
perdona tants grans pecats,
que no farà amb los del SIDA
si no tindrem-los al costat.

Reseu tots a Sant Condó
perquè estiguin foradats,
si voleu al cel pujar
cal que estiguem infectats.

La campanya del Vaticà
cap aquí s'encaminava,
si follavem amb condó
el "papa" ens excomunicava.

Pastors savis de l'església,
amb això, s'ha d'anar a pams,
si els hi xafeu la sotana
a òsties ens arremetran.

La moguda de les dones
que no ens vingui ara de nou;
les vaques sempre han anat
rera l'esquetlla del bou.

Més el bou poc s'imagina
que, qui mane el ramat,
és una pastora amb faldilles
i amb una barra al costat.

Artesa tant que prospera
les dones t'enaltiran.
Que no tornen com fins ara
Santa Agueda un cop a l'any.

Els mascres que no s'adormin
i que de res es desentenguin
perquè per mica que badin
les dones els porten a vendre.

Homes i dones d'aquest poble
no sigueu tan carcamals
perquè, sinó, no us voldran
ni a la Protectora d'Animals.

Cardeu, però no la llana,
que se us endinsi la carn;
no vegeu que amb quatre dies
els cucs us s'ho menjaran?.

Torneu-vos voluptuoses
pervertides sensuais
destaqueu en tots els vicis
i pràctiques anormals.

Pallusos i carrinclons
que sempre feu l'ullet viu,
en sentir volar coloms
no us penseu veure perdus.

Avui és el CARNESTOLTES,
no deixeu res perdemà,
no planyeu joves ni velles
ningú se n'adonarà.

Calleu doncs i anem per feina,
que faran per millorar'ls?
Abans de que es clogui el maig,
tornarà a ser CARNAVAL.

Altre cop ball de disfresses
xerraires i mitings llargs
que no ens venguin torrons
dolços
i que els trobem ben amargs.

En un any dos CARNESTOLTES
com toca per ser traspàs.
L'un anirà a la foguera
l'altre massa durarà.

Adeu-siau per un any més
i que aquest us sigui lleu;
l'any que vindrà tornaré
patinant damunt la neu.

CRÍTICA DE:

LA RECOLLIDA DE LA BROSSA

Estimats lectors, jo no vull fer massa rotllo, però amb aquest estats de nerviosisme que estic passant, qui sap!. Es que hi ha una cosa dins meu que l'haig de dir i vull que la gent del poble i, sobretot, l'Ajuntament, sí, l'Ajuntament, s'assabenti d'aquest assumpte i el resolguin el més aviat possible.

Es tracta del nostre "escombriaire", entenc que ningú no vulgui fer aquesta feina, perquè deu ésser molt pesada, però per favor, el qui la faci, que la faci ben feta, va començar molt bé, però ara fica cada condició que ..... es passa.

Primer que ningú no tires vidres, perquè es podia tallar, a mi em sembla que en alguna tenda venen guants, ei! puntualitzem, em sembla.

Llavors que no es tirés suc, perquè s'embrutava la carreta doncs què voleu que us diga que la netegi, em sembla, que és feina seva, no? I ara que no tiréssim cartrons, perquè ha de

fer massa viatges, doncs que fiquin més mà d'obra i si a l'any hem de pagar una mica més, doncs que es pagui i que, per favor, estiguem ben servits, ja que ara és al revés, es paga i mal servits.

I si en aquest poble fóssim cinc mil persones, què faria? pobret! no vull ni imaginar quin "catastrofe"!

I si no pot fer-ho, ho sento molt i que la deixi, i si l'Ajuntament no troba a ningú, que fiqui un anunci al diari, jo que sé, però amb això no hi ha dret, som un poble, i cada persona té les seves feines i les seves obligacions, doncs, que cadascú faci el seu, no us sembla? I és que ara aquest servei que tenim actualment, ens porta molts problemes.

D'això fa dies que me n'adono, però com que s'ha tornat a repetir avui mateix, doncs, no he pogut aguantar, per què? Perquè a casa meva paguen la tasa que l'Ajuntament posa com tothom

o quasi tothom contribueix, doncs, ens ha deixat el cubell ple de "bosses" de les escombraries per haver-hi "soltes" dues o tres ampolles de coca-cola de PLASTICS.

No les havia vist mai unes normes tant estrictes i absurdes en un poble.

I si és molt difícil solucionar aquest cas, doncs que mirin altres mesures, com els contenidors de les ciutats, que han ficat fa poc, perquè segons es veu són molt més riguroses les recollides de les escombraries aquí, que a les grans capitals.

Ah! i no sols això, hi ha els alternatius canvis d'horari i dies, que et fan tornar boig i

com és lògic, et queda la "basura" a casa.

Ja tenim prous problemes tothom, que fins i tot hem de tenir més en compte aquest, que els nostres quotidians. De tot això que he redactat, segur que hi ha més d'una persona que em respecta.

No vull donar cap culpa a l'escombriaire, doncs fa el que pot, això que quedi ben clar.

Ajuntament, no féu reunions per qualsevol cosa doncs, per favor, incloïu això, que ens afecta a tothom.

Gràcies per la vostra atenció.

Sembla estrany que això se n'hagi d'encarregar de dir-ho:

UNA NOIA DE 17 ANYS

HUMOR

A KURT VALHEIM...

A l'escola d'Artesa em varen ensenyat un seguit de dates que indicaven els esdeveniments més importants de la història, el 2 de maig de 1908, el 12 d'octubre de 1492, el 18 de juliol de 1936, i tantes d'altres. Partint d'això vaig pensar que els afers històrics tenien lloc sobtadament.

Més tard al Batxillerat, i a l'Universitat, la noció de la història es va convertir en un tema totalment dinàmic en si mateix, on menys comptava eren les dates, i el més important les motivacions i les interrelacions de conseqüències.

Així qualsevol revolució o canvi social profund mai no és pur, en si mateix, és a dir gairebé alhora de la revolució, hi ha hagut una contrarevolució, o aquests canvis socials han vingut en mig d'una guerra civil, que ve a ésser el mateix.

Particularment considero que les grans revolucions socials profundes, com pot ésser la xinesa, o la russa, no poden

ser analitzades sense les guerres civils de les quals varen néixer, i gairebé gosaria de pensar que aquestes lluites, en certa forma les van afavorir. La presència de l'enemic sempre cohesiona la comunitat, fa tançar files entorn del seu cap, i tots els seus elements s'ajunten per tal de fer un front comú, ve a ésser alguna cosa semblant a l'intint de supervivència dels individus aplicat al comportament de la comunitat.

aquest fonomen social està tant arrelat entre les societats humanes que podria passar desapercebut pels supremes analitzadors dels comportaments humans; és adir, per als polítics que des de temps immemorials han sabut servir-se'n.

Voldria pensar que avui dia els hi és més difícil, doncs l'accès dels ciutadans a un volum més considerable d'informació, sembla que permetria la formació d'opinions més objectives, però, per desgràcia, la manipulació de la informació és un

dels elements més emprats per tal d'afavorir els interessos del poder establert.

La manipulació d'aquest instint, que considero més greu i que té més importància, al meu entendre, la trobem quan els polítics que detenten el poder aconseguen que els ciutadans vinculin, com una mateixa cosa la persona i l'entitat que representa. Sovint en llegir la premsa, tinc la impressió que els dirigents no els cal esforçar-se gaire en millorar la vida dels seus ciutadans, si no el que primerament cal fer és cercar amb afany un enemic que hagi tingut la poca fortuna d'ensenyar-nos, en alguna ocasió, les urmes, i aleshores, sempre li podem carregar el mort, fent-lo directament responsable de totes les nostres errades i mancances, i com sigui que els enemics quasi sempre són dolents, nosaltres podem fer o deixar de fer el que ens sembli, això sí, proclamant a tort i a dret, que la responsabilitat és exclusivament seva.

Suposo que els que llegeixin aquestes ratlles sabran tro-

bar (de fet no cal anar gaire lluny) exemples concrets als que es pugui aplicar el que dic, però jo voldria destacar el de tot un capità d'Estat Major de l'exercit alemany, destinat en terrenys ocupats durant la segona bogeria mundial, ex-secretari General de les Nacions Unides, que va poder guanyar democràticament unes eleccions després d'haver estat denunciat el seu passat.

Ahores d'ara continua al seu lloc impassible, mantenint-se al seu càrrec, malgrat el dictament de tot un seguit d'historiadors, com si fer desaparèixer sis milions de jueus i refugiats, fos una anècdota que es pugui ignorar fàcilment i ara no recordar-se'n. Particularment em del que estigui on està, perquè no considero que democràcia sigui guanyar unes eleccions pel principi d'un home un vot, si no que els fets dels que es diguin demòcrates han d'estar prou impregnats del respecte més escrupulós, tan al passat com al present, vers els drets més elementals de l'home.

EL PRIMER JUDICI ECOLÒGIC

CERCS O LA "BADADA" ADMINISTRATIVA

oooooooooooooooooooo

Com tothom deu saber, els mitjans de comunicació aquests darrers dies han donat informació sobre l'estat lamentable de desertització en que es troben unes 30.000 hectàrees de terra com a resultat de l'emanació de diòxid de sofre que ha destruït una ampla zona de pinars silvestres, mort nombroses vaques i ha ocasionat transtors respiratoris als veïns de diferents pobles de la comarca del Bergadà. Però qui ha encausat aquest primer judici ecològic?: Per una banda els mateixos afectats, és a dir els mateixos pagesos i ramaders de la zona i per altra el moviment ecologista "Alternativa Verda".

Es evident que no era competència seva denunciar el fet, hi ha altres estaments de la societat -que per això hi són- que estan "teòricament" encarregats de realitzar aquestes gestions i adhuc de controlar qual-sevol tipus de contaminació en els seus estats inicials. La

pràctica ja ho veieu és ben bé una altra és allò de ..." qui vulgui peix... que es mulli el cul". I així ens van les coses.

Ara és clar tot és voler-hi trobar responsables "legals" a la qüestió. El fiscal de l'Audiència de Barcelona considera que el Ministeri d'Indústria pot haver incorregut en responsabilitats penals en autoritzar emissions de diòxid de sofre (SO_2), superiors a les establertes per la llei. També s'acusa al Departament d'Indústria de la Generalitat de no haver efectuar el seguiment de les emissions, competència que va assumir a partir del 1981. També se cerquen responsables entre els directius de les Forces Elèctriques de Catalunya (FECSA), empresa propietària de la central tèrmica de CERCS. Les sortides o possibles "solucions" a l'afer són per a riure (mitja rialla irònica de pena, és clar) o a plorar segons els casos: sis mesos de presó per al director

de la central (que quedarà en res després de la fiança). El ministeri fiscal demana també al Ministeri d'Indústria que trobi el mitjà de col·locar els filtres necessaris per tal de reduir les emanacions de diòxid de sofre. Per altra banda FECSA ha abonat uns 100 milions de pesetes als agricultors i ramaders afectats. En què para tot plegat? Hi ha una sèrie de preguntes que sembla que amb un xic d'habilitat podríem respondre mentalment o directa.

Quan temps tardaran a posar els filtres?

Qui pagarà els filtres? L'empresa no en vol saber res; hom preveu un cost (informe de TV3) d'uns 3.000 milions de pesetes. La "Mañana" del 18 de febrer tampoc no apunta en aquest sentit, i l'empresa demana subvenció per als mateixos. És a dir és allò de "cornuts i pagar el beure" ens contaminen el medi i som els mateixos contribuents els qui els hem de solucionar la papereta. És senzillament increïble!

Partint de la informació de la mesura se'ns acut tres qüestions més: una té resposta, les

altres, Déu dirà:

1- Què significaran els 100 milions? Un tap per a la boca o una presa de consciència sobre el fet.

2- Tenen prou clar que són tan importants les pèrdues econòmiques com l'agressió al medi del qual en última instància depenen?

3- Com és que han tardat tant els pagesos i ramaders a queixar-se?

Fent una mica d'història i segons altres fons d'informació, el problema es féu evident ja 8 anys després del començament del funcionament de la central. El 1979 el veterinari de la Pobla de Lillet atribueix la mort de les vaques a la contaminació de la central Tèrmica de Cercs, el setembre del 1981 dos pagesos denunciaren davant el jutjat de Berga els directius de la central per la mateixa causa el resultat a tot tipus d'encausament sempre foren respostes evasives per part dels directius. I els intents de denúncia mai no troben una via amb resultats satisfactoris, malgrat que des del 1983 el BOE mitjançant l'article 347 bis del codi penal reconeix

l'anomenat Delicte Ecològic.

Junt amb les denúncies acumulades pels mateixos pagesos, el 7 de setembre del 1984 el grup Ecologista Alternativa Verda exerceix l'Acció Penal Popular per Delicte Ecològic i sol·licita el reconeixement judicial de la zona.

El desembre del mateix any el jutge de Berga acorda la pràctica d'una prova pericial per determinar les causes de la mort del bosc i els animals però els serveis Territorials d'Indústria i Energia de la Generalitat manifesten que "no disposen de personal especialitzat per a la pràctica de la prova pericial".

Finalment la secció de "Medi Natural" (antic ICONA) reconeix que les emanacions de SO₂ de C.T. afectaven 30.000 Ha. l'any 1976. Dos profersos especialitzats en ecologia de la Universitat de Barcelona també reconeixen la mateixa causa en el fet de la conteminació alhora proposen unes possibilitats tècniques per evitar la contami-

nació però FECSA respon que no seria rendible.

El camí és llarg i costerut perquè per poder provar el fet es necessiten uns partes de dades que contenen els resultats d'uns aparells mesuradors de SO₂ NOx i partícules instal·lats a les sortides de les cambres de combustió que segons l'Ordre de llei del 25/6/1984 del Ministeri de Indústria i Energia obligava a presentar a l'Administració els partes mensualment. Alternativa Verda sol·licita aquests partes però no els volen facilitar fins que porten el cas, el gener del 1986, a la Comissió de les comunitats Europees, mitjançant un diputat ecologista belga. Hi ha encara un llarg etc. de passos que ens fan qüestionar la validesa de diferents elements i organismes que haurien de predicar amb l'exemple. El llarg camí portant fins al judici dels directius de FECSA del dia 18/2/1988 ha estat llarg i difícil. Els resultats estan a l'abast de tothom, la valoració depèn de cada un.

COL·LECTIU:

ALTERNATIVA ECOLOGISTA

D'ARTESA DE LLEIDA

"ALTERNATIVA ECOLOGISTA"

CONCLUSIONS D'UNA REUNIO

Amb la finalitat de donar informació als socis i simpatitzants del col·lectiu "Alternativa Ecologista d'Artesa", se'n fa a mans la següent acta de reunió del proppassat 19 de febrer on s'especifica els punts tractats a l'ordre del dia

-estat i situació actual del Col·lectiu. Activitats

-Contactes amb altres grups protectionistes i ecologistes.

-Aprobació i legalització dels estatuts.

-Possibles activitats a realitzar segons els assistents.

Dintre del primer apartat es va valorar positivament per una banda la tasca informativa desenvolupada, i per altra les activitats de recuperació de materials que es portaran a terme el darrer divendres de cada mes amb la col·laboració decisiva dels nens i nenes de 8é de Bàsica i amb els vist i plau de l'Ajuntament, el Claute de Professors de les Escoles d'Artesa i l'A.P.A.

També es va valorar positivament la tasca protectionista a nivell d'animals perduts, tenint en compte que tota persona que es faci càrrec d'un animal abandonat, té dret a la vacunació i desparasitació gratuïta sempre que ho comuniqui al col·lectiu.

Dintre del segon punt i al marge dels grups amb els quals s'ha fet una presa de contacte hom fa més incidència en el grup que representa la futura Protectora de Lleida amb la qual es mantindrà un estret contacte da-los els animals perduts o abandonats que voltin per Artesa. Mentrestant, tota persona a qui molesti un animal perdut, tota vegada que ho comuniqui, s'intentarà de trobar la solució més idònia a cada cas, sempre dins de les possibilitats del col·lectiu.

Per tal de portar a terme l'aprobació dels Estatuts, es féu una lectura d'aquells punts importants de cara al protectionisme i de cara a l'ecologisme.

Dins d'aquest procés de lectura ja varen anar sortint qüestions que es podien lligar amb futures tasques a realitzar, sobretot des de la vessant ecologista al poble d'Artesa així (i tot incidint ja en el darrer apartat de l'ordre del dia) es va fer palesa la preocupació per l'estat higiènic i ecològic del poble i entorns, fent menció d'una sèrie d'irregularitats que preocupen a un nombre més o menys respectable de vilatants: fums, olors, dipòsits de plàstic buits als marges i omplidors... però es va fer especial menció de l'estat deplorable en què es troba actualment l'afluent de la Femosa com a resultat de l'abocament de deixalles de tipus tòxic o fètid sobretot suc de granges, tot i que això està prohibit per la llei. Hom va fer constar que caldria passar aquestes qüestions a les persones competents

per tal de cercar solucions efectives.

Finalmet dins dels "divendres culturals" amb les "conferències-col·loqui" que aquest hivern desenrotlla l'Agrupació Cultural "La Femosa", el col·lectiu féu notar la presència de dos conferenciants que presentaran temes afins al grup. Així:

-26 de febrer: Jesús Vidal (membre del "col·lectiu Natura" de Lleida) amb el tema: L'ecologia Avui.

-25 de març: Núria i Miquel Bademunt. Introducció al tema del Proteccionisme.

NOTA:

En ser la primera reunió oberta als socis i simpatitzants aquesta serà la primera i darre-
ra acta que se us passa integrament; per a qualsevol altra informació caldrà que us adreceu directament al grup.

ALTERNATIVA ECOLOGISTA

LA JOVENTUT:

AQUELL VELL MITE

Sovint quan hom parla, o discuteix, sobre l'estat cultural del poble, de la manca d'activitats encarades al seu desvetllament, una de les frases que més s'acostuma a utilitzar com a conclusió final, és la que afirma més o menys la necessitat que el jovent participi més, que sigui l'autèntic motor de l'eixerciment cultural que es pretén. "Això ho ha d'arreglar la joventut" es resol amb veu sentenciosa. Però no s'adonen que quan ells eren "joves" els "vells" deien també la mateixa frase i que avui quan estan cronològicament en el mateix lloc que aquests, són ells mateixos qui la repeteixen com si fos una expressió feta.

Seguim parlant contínuadament sobre un hipotètic jovent que ho ha d'arreglar tot però al nostre gust i a la nostra manera potser tot plegat és demanar massa, no creieu?.

Ens preocupa profundament comprovar com els joves no assisteixen a les conferències de la Setmana Cultural, com no s'organitzen en grups d'acció cultural, com ... I per contra creiem veure en ells el catalitzador del canvi, l'element que inverteixi el procés i acceleri el desensopiment cultural. Aclarem-nos doncs, per què pressuposem d'entrada que els interessos dels joves han de passar per allí i al nostre gust, més que el de cap altre sector? Per què no s'afirma mai amb igual intensitat la mateixa obligació per altres col·lectius del poble? penso per exemple en les vídues i viduos, les mares solteres o els fills expatriats. No fem una mica allò d'espolsar-nos l'americana sobre les espatlles del veí? Sí, ja sé, però és tan bonic creure en el mite de l'eterna joventut.

F.G.F.

CAVA O XAMPANY?

Les persones, cada cop més, som víctimes de la publicitat. Això tots ho sabem i sembla que no ens importa gaire, perquè quan hem de comprar alguna cosa (d'unes sabates a unes ulleres) mirem o interessa més la marca que el seu disseny o la seva possible funcionalitat. Per aquest camí sembla que molt aviat per descriure com anava algú vestit n'hi haurà prou en dir: "portava unes sabates X, uns pantalons X-1, una corretja X-2 i etc. etc. i la gent, segons sembla, ja ho entendrem. És clar que sempre hi haurà algun talòs que confondrà les marques i haurà de menester unes explicacions més precises, però, què hi farem l'haurem d'aguantar.

Per aquesta mateixa raó de la moda (de la publicitat, vull dir), ens hem acostumat en dir "cava" d'un líquid que fa bombolletes i va encaixonat dins una ampolla de vidre gruixut i que, quan es destapa, fa un fort espetec; això mateix que abans en dèiem "xampany" i que ara,

dir "xampany", sembla que fa semblar molt "pagès" (perquè, ves per on, els pagesos sempre hem estat la gent més poc informada i per això mateix la més ignorant), i com que avui de pagès no en vol ser ningú, doncs apa, a dir "cava" toquen que així no semblen tan de poble...

Diuen, o almenys diu que diuen, que el xampany és una patén francesa, el nom d'una regió d'aquest estat, on foren els primers a fer xampany, o si voleu "champenoise" (que no sé que té a veure amb el nostre xampany). Passa una cosa semblant amb el "conyac", que a les ampolles d'aquest licor hi diu "brandy", perquè també diuen, o diu que diuen, que el "brandy" és el nom genèric d'aquest vi envellit amb unes tècniques especials i que "conyac" o és el "brandy" que fan a l'estat francès. Però tot i que el problema de noms sembla el mateix, mai no he sentit a dir, en un bar o restaurant, que algú demanés "brandy" d'aquesta o d'a-

quella marca; sempre he sentit demanar "conyac" i això potser és degut a que els fabricants d'aquest licor tant els fa com el demanin. Penso, vet-t'ho aquí que sóc mal pensat, si el conyac fos un producte català passaria igual que amb el "cava" i és que, de fet, els catalans som més papistes que el Papa.

Jo no tinc res contra el nom de "cava"; me n'he fet un tip de cavar i de sentir dir: "cava més fort, cava més depressa" i sempre cava que cavaràs, però m'agrada més, molt més el mot "xampany", el trobo més "senyor", més refrescant i, sobretot, no tan cansat com el "cava". Però a mí no em fa res que els seus fabricants potenciïn el mot "cava" per a comercialitzar el seu producte, és el seu problema i per això penso que ja s'espavilaran. El que no vull és que em facin cavar més, i sobretot si no en tinc ganes.

Com que a mí m'agrada el xampany, i perquè no hi hagi cap mal entés (i sense cap por que

em prenguin per pagès o, potser, per la por que m'hi prenguin, segons com es mira) demano sempre xampany d'aquesta o d'aquella casa, i que no serà francesa evidentment per raons òbvies, ja que ara per ara els pagesos (els que encara ens toca de cavar) no podem permetre'ns el luxe de veure xampany francès.

Cadascú és cadascual, com diu la dita popular, i per això que cadascú faci el que vulgui i demani "cava" o "xampany", però a més de tot això que ja he dit penso que encara hi ha una altra raó, una altra raó de pes per a demanar sempre xampany, ja que dir només "cava" o gairebé sempre "cava", és un empobriment del nostre idioma i això sí que no ho podem permetre de cap manera. L'interès dels fabricants per potenciar el mot "cava" és un, però l'interès col·lectiu és un altre, i com que nosaltres no som fabricants d'aquest vi que fa bombolletes caldria que ens ho rumiessim.

A. Costafreda

DE NEGRE

Des que en tinc record la meva àvia havia vestid de negre, quan més agossarada anava, el vestit que duia era de minúsculs quadrets blancs, sobre un fons, negre com la nit. Em varen dir que era per la pèrdua del seu marit, que jo vaig conèixer, però que no he tingut mai present.

Des d'ençà sempre he associat el color negre a la mort, fins i tot les meves curtes nocions d'òptica que vaig rebre a primària varen ratificar aquest concepte en dir-me que el color negre era el que quedava després de la manca total de llum, i en conseqüència l'he associat amb la manca de vida.

L'altre dia parlava amb una noia de 16 anys, duia vestit, mitges i sabates de color negre, no hi havia enlloc ni un sol quadret blanc. Li vaig demanar la raó d'aquesta forma de vestir i em va contestar cantant les excel·lències d'aquest color, i em va fer notar que aquest era el color de moda.

Potser és el color de moda,

sobretot entre la joventud, però jo que ja no sóc de la seva generació vaig continuar pensant que era el color de dol de la meva àvia, quasi sense voler vaig meditar i vaig preguntar-me.

Té motius la joventud d'avui en dia per portar dol per la mort d'una economia que els va deixant de banda, que tant difícil fa la seva integració al mercat de treball?.

-Té motius la joventud d'avui en dia per portar dol per una cultura social a la qual no s'hi senten representats ni integrats, i en la qual difícilment participen?.

-Té motius la joventud d'avui en dia per portar dol pels seus companys que han mort per sobredosi de droga subministrada la major part de les vegades, per gent que no és de la seva generació?.

-Té raó per portar dol per una institució familiar, que la majoria de les vegades no participa dels seus afanys, i que di-

fícilment els anima a aconseguir-los?.

- Té raó en fi, per a portar dol per l'angoixa de si mateixa, per les seves estones viscudes en monstroses fàbriques multitudinàries de solitud.

Jo no tinc la solució, però agrairia que si algú té alguna resposta me la donés, de totes maneres preferiria que la propera temporada de moda juvenil fos de colors lluent, i plens de vida.

FELIP II

POESIA

UNA MÚSICA LLEUGERA...

Una música lleugera i dolça es passeja
per entre la superfície de les coses.

Quasi com si no gosés, camina despertant
lleugerament el silenci.

Regiro entre la quietud de la tarda
per si trobo el teu nom.

La música insisteix embellint el temps,
per això et busco.

Deu d'haver quelcom també important
escrit en la intrascendència.

Una brisa benigna
acarona les canyes vora el ramal.

Voldria parlar, ni que tan sols fos
per reemprendre el fil de la tarda.

Les busques dels rellotges persegueixen el temps
per això no coneixen la quietud.

Les ones que bateguen contra la riba
expliquen secrets del fons del mar.

El meu cor batega insistent
per un mot dels teus llavis.

Algú ha escrit dos noms entrelaçats
en un arbre vora el canal del meu poble.

La nit empal·lideix davant la lluna
que blanqueja els camins.

Deixes un rastre perenne d'estels i esperances
damunt el meu cos.

Un got buit espera només
rebre l'aigua entre la conca que limita.

Ompler de paraules tots els meus sentits,
t'estimo.

Vull ocupar-me en descriure
com els guarets esperen la llavor.

Conec l'ansietat de la terra
i el pas del vent per entre els sembrats.

L'asfalt es concentra en el seu destí,
servir de pas.

M'entretindrà en el teu cos
talment com la pluja.

Contem com els amants
podem fer eterna una primavera.

Jordi Manet

LA MARE

La pagesia, es la mare,
i, la que a tots ens nodreix,
molt bona vida ens depara,
i ben poc ella en gaudeix.

La pobre tan abnegada,
i per tots ella sofreix,
de treball és saturada,
pel molt que ens ofereix.

Quan la terra no és rendible,
i tributs et fan pagar,
el millor i més punible,
la mateixa abandonar.

Prou saps tu pagès fins ara,
que, els que han manat han estat
vius,
voldriem que visquessis, encara,
com els homes primitius.

I entre els monopolis, l'estat,
l'estat i el monopoli,
tot pagès està, escanyat,
i malparat el de l'oli,.

Amb la lluita per la vida,
mentre brolli el capital,
fent-ho amb intuïció sens mida,
sempre et tractaran igual.

Ja que aqueix no té entranyes,
i, s'ho està jugant tot,
perquè tu pagès no guanyis,
i que et moris tant li fot.

Davant d'aquesta ignomínia,
el llaurador molt conscient,
cançat de moure la sínia,
ha dit prou, no estic content.

Vol lluitar d'alguna manera,
en pro de la societat,
per viure com la primera,
nació de la humanitat.

Però, la nostra lluita és d'amor
volem pau i no la guerra,
i, tots demanem per favor,
poder viure de la terra.

I, quan, mentre tu treballis,
la humanitat bé viurà,
però, el dia que tu et paris,
pobra d'ella, morirà!.

Josep Mª Cuadrat i Ribelles
L'ALBAGES, Les Garrigues

FOKLORE

ARTESENC (5)

(LES CASES I LA GENT, SEGONA PART)

Continuant amb les cobles que ens parlen d'histories, de cases i de gent d'Artesa, avui en presentem unes quantes que gairebé no ens anomenen cap casa, però sí que ens parlen de la gent de molt diferent manera.

D'un començament aquest conjunt el volíem dividir en dos grups, a l'un hi hauríem posat aquelles cobles que ens parlen de les persones sense anomenar-les de cap manera, però que jugant amb la picaresca propia de la gent senzilla, donen prou detalls perquè la gent del seu temps les podés identificar sense cap esforç, com per exemple:

Hi intervé un panxa contenta,
no és pagès ni menestral,
porta la boina roja
i n'és empleat del canal.

A l'altre grup s'hi esqueia posar-hi aquelles que ens anomena les persones, però que l'única pista per a identificar-les era el seu "mal nom"; mal nom que, sospitem, era prou conegut perquè no passés desapercbut:

Aquell "Mustatxo de Rata"
sempre hi havia intervingut;
tan de solter com casat
sempre ha fet lo que ha volgut.

Pensant-ho bé, però, hem preferit no fer cap tria i posar-les tal i com les teníem anotades. Cal advertir que la majoria

formen part d'una cançó, la tornada de la qual fa així:

Correu veniu
a veure el pobre "Murri".
Correu veniu
que li han afollat lo niu.

Aquestes cobles que, la majoria, les hem de situar cronològicament a primers de segle. són ingènues, fetes sense cap malícia, carregades d'un humor fàcil amb les quals la gent es feia una rialla. Ara, però, tretes del seu context històric i de l'ambient en què foren pensades, ens poden fer creure una altra cosa. Hem perdut el costum de satiritzar humorísticament situacions i persones amb les quals (com feien abans) convivim diàriament dins de la més absoluta harmonia. El més aproximat a aquestes cobles, tant en el to com en la intencionalitat, l'hauríem de cercar en les cobles que des de fa uns quants anys llegeix el nostre carnestoltes: ningú no s'escandalitza ni cerca amagades intencions més enllà de l'humor i de la data.

Aquestes cobles són història (part de la història del nostre poble) i per això cal valorar-les com un document inestimable que ha sobreviscut al seu temps. No cal preguntar-se qui eren aquella gent ni de quina situació parlen. Només cal escoltar-les amb l'empontaneïtat de la veu popular que les va fer possible, i gaudir de la joia que no s'hagin perdut:

A les dotze de la nit
lo Xolo los hi va atrapar,
aquell "Mustatxo de Rata"
amb la mandúrria a la mà.

o o o o o o o

Correu tia i correu oncle
i veniu-nos a ajudar,
que el pare pega a la mare
i diu que la vol matar.
Vés-te'n, vés-te'n filla meua
que jo no vui venir,

si ton pare s'enfadava
m'ho faria pagar a mi.

ooooooo

N'ha pogut esquerar un noi
que si us el repareu bé
té la mateixa fesomia
d'aquell home el "Saliner".

ooooooo

En té una de grandeta
que és filla d'un advocat,
i una altra de mitjaneta
que és del "Xollador Trempat"

ooooooo

En té una de grandeta
que en comença a festejar;
la festeja un del Castell
que no cal anomenar.
Si voleu que l'anomena
també l'anomenaré;
n'està casat a Soses
d'apellit lo Berengué.

ooooooo

Vés-te'n a traure les botines,
ja veus que no t'estan bé;
vés a arroplegar los salèncios
d'aquell home el "Saliner".

L'estil de la majoria de cobles que hem posat més amunt
ens fa pensar que són fetes d'una mateix mà la qual cosa no vol dir
que les hagués fetes un individu sol; s'assemblen molt. Les que se-
gueixen, però, ja es veu clar que són de diferents estils:

Al Castell n'hi ha una rosa
que en feia molta aulor;
de tanta aulor que feia
l'aulorava un senyor.

Ell és un dropo
(que ja ho sap tothom),
li fa dur unes banyes
llargues com un bou.

o o o o o o

Comencem per la del Pablo
que n'és al mig del Portal,
en té la porta oberta
que se'n passa algun menestral.

o o o o o o

aquí en ve la "Caganpena"
i la "Netejarfusells"
la tacada de la Xola
i l'"Automovil del Castell".

o o o o o o

Si doneu corda al rellotge
que n'hi dono la Morera,
que si ho fa la "Tararot"
trençarà la minutera.

o o o o o o

Lo senyor "Rostacassoles"
és un home petitet;
no li està bé la mangala
ni la capa ni el barret.

o o o o o o

La Maria del Lutxo
en té un tall al dit,
un altre a la panxa
i un altre al melic.

Ens n'hem deixat alguna que podria anar bé dins d'aquest bloc, però ens faria falta, més endavant, per a parlar d'altres aspectes del nostre folklore local.

A.C.

